

Çinarə Nizami qızı NƏSİBOVA

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin dissertantı

E-mail: xalsa_nesibova@mail.ru

AQRAR SAHƏDƏ İXRAC POTENSIALININ FORMALAŞMASI MEXANİZMİ VƏ ONU ŞƏRTLƏNDİRƏN AMİLLƏR

Xülasə

Ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsindəki müasir meyillər, dünya iqtisadiyyatının qloballaşma şərtlərini nəzərə alaraq aqrar sektorun ixrac potensialının müəyyənləşdirilməsinə xüsusi yanaşma tələb edir. Hazırda aqrar sahə kənd təsərrüfatı məhsullarını yalnız ölkə daxilində tələb olunan istehlak səviyyəsini təmin edəcək miqdarda istehsal etmək deyil, həm də xarici bazarlara çıxarmaq iqtidarındadır. Bu baxımdan aqrar sektorun ixrac potensialı çoxamilli bir model olub kənd təsərrüfatının spesifikasiyalarını, ixrac mexanizmini təşkil edən xarici iqtisadi fəaliyyətin təşkili amillərini və onun həyata keçirilməsi vasitələrini əhatə edir.

Tədqiqatın məqsədi - aqrar sahədə ixrac potensialının formalaşması mexanizmini araşdırmaq və ona təsir edən amilləri müəyyən etməklə ixrac potensialının yüksəldilməsi perspektivləri barədə təkliflər hazırlamaqdan ibarətdir.

Tədqiqatın metodu – tədqiqat prosesində qruplaşdırma və təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri - əldə edilmiş nəticələr ixrac potensialının yüksəldilməsi perspektivlərini müəyyən etməyə imkan verir.

Açar sözlər: ixrac potensialı, resurs, amil, keyfiyyət, səmərə.

JEL: Q19

Giriş

Mövcud iqtisadi şəraitdə kənd təsərrüfatının rolu artmaqdadır. Bu istiqamətdə kənd təsərrüfatı potensialının qiymətləndirilməsinin aktuallığı həm ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək qabiliyyəti, həm də ixrac potensialını müəyyənləşdirmək baxımından özünü əhəmiyyətli şəkildə göstərir. Qeyd edilənlər öz növbəsində ixrac potensialını yüksəltməklə idxalın əvəzlənməsi siyasətinin formalaşdırılmasına, o cümlədən kənd təsərrüfatı xammalı və ərzaq məhsulları istehsalının artırılmasına, yeni kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yaradılmasına əlverişli şərait yaradır. Kənd təsərrüfatında fəaliyyət göstərən strukturların ixrac fəaliyyəti xarici bazarlara çıxışı təmin etməklə, beynəlxalq keyfiyyət standartlarına uyğun kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına, xərcləri minimuma endirməklə ixrac yönümlü istehsalı artırmağa və rəqabət qabiliyyətini yüksəltməyə yönəldilir.

Müasir iqtisadi yanaşmalarda “idxalın əvəzlənməsi” konsepsiyası “ixrac potensialı” konsepsiyasına keçidlə özünü göstərir. Belə ki, kənd təsərrüfatı sektorunun sosial-iqtisadi inkişafı məsələləri kənd təsərrüfatı müəssisələrinin xarici bazarlara yönəldilməsinin zəruriliyini şərtləndirir.

Ona görə də, fundamental araşdırmalarda ən vacib istiqamətlərdən biri olaraq aqrar sahənin təşkilatı və iqtisadi mexanizminin dünya iqtisadiyyatındakı qloballaşma və inteqrasiya proseslərinə uyğunlaşdırılması müəyyənləşdirilir. Qloballaşma şəraitində ixrac potensialının öyrənilməsi kənd təsərrüfatı sektorunun daxili bazarın tələbatının ödənilməsindəki və ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsindəki rolu ilə birbaşa əlaqəlidir. Bu baxımdan, ölkənin idxalın əvəzlənməsi və ərzaq təhlükəsizliyi problemləri ixrac potensialı ilə əlaqəli məsələlərin öyrənilməsinə xüsusi diqqət yetirilməsini tələb edir.

Aqrar sahədə ixrac siyasəti, ixrac potensialına təsir edən amillər

Aqrar sahənin resurs potensialı xarici iqtisadi siyasətin formalaşdırılmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki, ölkənin dünya ərzaq bazarındakı mövqeyi məhsulların keyfiyyəti və rəqabət qabiliyyəti, ixrac potensialı, daxili ərzaq bazarını qorumaq imkanları və s. ilə ölçülür. Ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mövcud tendensiyalar kənd təsərrüfatı sektorunun ixrac potensialını, kənd təsərrüfatı xammalı və ərzaq məhsullarını tələb olunan istehlak səviyyəsini təmin edəcək

miqdarda istehsal etmək qabiliyyətini və ya bacarığını əsas olaraq götürməyi tələb edir. Bununla yanaşı, dünya iqtisadiyyatının qloballaşması şəraitində aqrar sahənin ixrac potensialı xarici bazarlara rəqabətə davamlı məhsul çıxarmaq, eyni zamanda kənd təsərrüfatı müəssisəsinin xarici bazarlara çıxması üçün daha təsirli bir mexanizm formalaşdırmaq qabiliyyətini xarakterizə edir [4, s. 29].

Araşdırmalar göstərir ki, aqrar sahənin ixrac potensialı müxtəlif amillərin təsiri ilə formalaşır. Onları şərti olaraq üç istiqamətdə birləşdirmək olar:

- əsas istehsal amilləri - torpaq, əmək, kapital, sahibkarlıq qabiliyyəti və informasiya təminatı;

- kənd təsərrüfatı istehsalına birbaşa təsir göstərən və yalnız ona xas olan spesifik amillər - kənd təsərrüfatı istehsalının təbii-iqlim xüsusiyyətləri, aqrar sahəyə dövlət dəstəyi, kənd təsərrüfatının daxili istehlak səviyyəsi, ərzaq təhlükəsizliyi siyasəti;

- kənd təsərrüfatı müəssisələrinin xarici bazarlara çıxışının təşkili, kənd təsərrüfatı xammalı və yerli ərzaq məhsullarının xarici bazarlarda tanıtılması ilə əlaqəli vasitələr.

Qeyd edilənlər göstərir ki, aqrar sektorun ixrac potensialının və bütövlükdə xarici iqtisadi fəaliyyətinin formalaşması amilləri çoxşaxəliliyi ilə fərqlənir. Bu, onu deməyə əsas verir ki, kənd təsərrüfatı yalnız iqtisadiyyatın ixrac potensialının ayrılmaz elementi deyil, həm də ixracın həyata keçirilməsi üçün bir vasitə rolu oynamaqla ixrac mexanizmini şərtləndirir.

İdxalın əvəzlənməsi siyasətinin müasir şərtləri daxilində aqrar sfera müəssisələrinin ixrac potensialının reallaşdırılması prosesi özünəməxsusluğu ilə fərqlənir. Çünki kənd təsərrüfatı məhsulları üçün strukturlaşdırılmış və effektiv ixrac mexanizminin yaradılması mürəkkəbliyi ilə özünü göstərir [2, s.37].

Aqrar sahənin ixrac potensialını reallaşdırmaq üçün mövcud vasitələr içərisində (xarici bazarların təhlili, xarici bazarlarda məhsulların təqdimatı, beynəlxalq patentləşdirmə, beynəlxalq sertifikatlaşdırma, ixraca logistik dəstəyin göstərilməsi) ixracatçılara və müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərən müəssisələrin xarici bazarlara çıxışına dövlət tərəfindən dəstək göstərmək xüsusi yer tutur. İxracat fəaliyyətinin əsasını təşkil edən xarici iqtisadi fəaliyyətin potensial iştirakçıları üçün ən böyük çətinliklər də məhz bu məsələlərlə bağlıdır.

İxrac potensialını həyata keçirmək üçün digər

vasitə beynəlxalq sərgi və yarmarkalarda iştirak etməkdir. Kənd təsərrüfatı sektorunun ixrac potensialını inkişaf etdirmək üçün bu cür vasitələrin formalaşmasında kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracatçıları üçün konsaltinq dəstəyi mərkəzləri, kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı sahəsində strateji inkişaf proqramları, ixrac kooperativlərinə dəstək mexanizmi, kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracının təhlili mərkəzləri də mühüm əhəmiyyəti ilə seçilir. Təsadüfi deyil ki, ölkəmizdə məhz bu tip məsələləri özündə əks etdirən və “qeyri-neft məhsullarının ixracının stimullaşdırılması, rəqabət qabiliyyətli qeyri-neft məhsullarının istehsalı və ixracının, ənənəvi və yeni bazarlara çıxış imkanlarının artırılması, bu sahədə əlverişli şəraitin daha da genişləndirilməsi məqsədi ilə” [1] müvafiq qanunvericilik sənədi qəbul edilmişdir.

Beləliklə, aqrar sektorunun ixrac potensialı istehsal amillərini əhatə edən çoxamillli bir model olub kənd təsərrüfatının spesifik amillərini, ixrac mexanizmini təşkil edən xarici iqtisadi fəaliyyətin təşkili amillərini və onun həyata keçirilməsi vasitələrini əhatə edir.

Araşdırmalar göstərir ki, ixrac potensialının yaxşılaşdırılması hər bir dövlətin iqtisadi inkişaf səviyyəsinə təsir etməklə ixrac-idxal axınının həcmi və quruluşunu da formalaşdırır. Məlumdur ki, bir ölkənin məhsul və xidmətlərinin dünya ixracatında iştirak payı nə qədər yüksək olarsa və ixracın strukturunda yüksək rəqabət qabiliyyətli məhsulları üstünlük təşkil edərsə, həmin ölkənin iqtisadiyyatı bir o qədər effektiv hesab edilir. Ölkənin ixrac potensialı məhsullarını beynəlxalq bazarlarda təklif edən hər bir müəssisənin potensialından ibarətdir. Deməli, ixrac potensialının formalaşmasına təsir edən amillərin araşdırılması son dərəcə vacibdir.

Aqrar sahənin ixrac potensialının dəyəri kənd təsərrüfatı məhsullarının beynəlxalq bazarda rəqabət qabiliyyətlərini xarakterizə edir. Qeyd etmək lazımdır ki, ixracat potensialının inkişafı yalnız müəyyən bir məhsul növünün satış həcmi artımına söykənmir, eyni zamanda, yaxın gələcəkdə digər ölkələrin bazarlarına çıxma imkanı ilə də bağlı olur. Bu baxımdan xarici iqtisadi fəaliyyətdə ixrac potensialının inkişaf etdirilməsi problemləri daim əhəmiyyətliyi ilə özünü göstərir.

Aqrar sahənin ixrac potensialı məhsulların xarici bazarda rəqabət qabiliyyətlilik səviyyəsi kimi də xarakterizə edilir. Lakin bu anlayış xarici

ticarət fəaliyyətinin təşkili və idarə edilməsinin xüsusiyyətlərinə ciddi şəkildə təsir etmir. Bunları nəzərə almaqla, kənd təsərrüfatı müəssisələrinin ixrac potensialına daxili və xarici mühitin təsiri altında formalaşan məhsulların xarici bazarlarda satışı üçün obyektiv mövcud imkan və mənbələrin məcmusu kimi baxmaq olar.

Aqrar ixrac potensialı konsepsiyası resurs və imkanların (real mənbələr və potensial imkanlar) olmasına və real nəticəyə (məhsulların beynəlxalq bazarda satışı) əsaslanır [5, s. 36]. Bu, onu göstərir ki, aqrar sahədə ixrac potensialının formalaşması iqtisadiyyatın digər sahələrindəki müəssisələrlə müqayisədə bir sıra xüsusiyyətlərə malikdir. Bu xüsusiyyətlər, ilk növbədə, müəssisələrin xarici bazara təqdim etdiyi xüsusi məhsul növləri ilə əlaqələndirilir.

Kənd təsərrüfatı müəssisələri tərəfindən istehsal olunan məhsulların ixracını digər sahələrin məhsullarından aşağıdakı xarakterik xüsusiyyətlər fərqləndirə bilər: məhsulların istehsal dövrü, istehsal və texniki proseslərin intensivliyi və s.

Aqrar sahədə ixrac potensialının formalaşmasına və inkişafına təsir göstərən bütün amillər toplusu xarici və daxili amillərə bölünür. Daxili amillər kənd təsərrüfatı müəssisələrinin əsas resursları tərəfindən təmin olunan obyektiv imkanlardır. Daxili mühitin əsas amillərini aşağıdakı şəkildə fərqləndirmək olar:

- maddi və texniki imkanlar - innovativ texnologiyaların mövcudluğu, mövcud resursların həcmi və keyfiyyəti;
- insan resursları – işçi qüvvəsi və mütəxəssislərin peşəkarlığı;
- istehsalın təşkili formaları;
- intellektual potensial - intellektual kapitalın təkrar istehsalı üçün mexanizmin olması.

Araşdırmalar göstərir ki, məhsullarının tərkibini və quruluşunu müəyyənləşdirən müəssisələr ilk növbədə texnoloji problemləri həll edir. Texnoloji vasitələr müəssisələrin istehsal proseslərindəki dəyişikliklərə təsir edən ən vacib daxili amildir. Qabaqcıl texnologiyaların mövcudluğu ilə səciyyələnən yüksək texnoloji müəssisələrdə, iqtisadi inkişaf üçün böyük imkanlar yaranır. Əksinə, innovativ texnologiyalardan istifadə imkanından məhrum olan istehsal, bir qayda olaraq, iqtisadi cəhətdən əlverişsiz vəziyyətlə üzləşirlər [3, s.61]. Müəssisələrin müasir texniki bazasının olmaması, onların məhsulun keyfiyyətini bazar tələblərinə cavab verməyəcək bir məhsulla təmin edəcəyi

qənaətinə gəlməyə əsas verir. Nəticədə müəssisələrin rəqabət qabiliyyəti azalır və bu da öz növbəsində iqtisadi sabitliyin azalmasına və sabitləşmə proseslərinin çətinləşməsinə səbəb olur.

Aqrar sahədə ixrac potensialının formalaşmasına təsir göstərən xarici amillər istehlakçılar üçün daha cəlbədicə məhsul istehsal etməyə və beynəlxalq bazarlara çıxarmağa imkan verən sosial-iqtisadi və təşkilati münasibətlər sistemi kimi xarakterizə olunur. Beynəlxalq bazarlara çıxarkən müəssisənin xarici mühitinin amilləri bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqənin mürəkkəbliyi və qeyri-müəyyənliyi ilə xarakterizə olunur. Xarici amillər daim hərəkətlidir, yüksək dərəcədə bir qeyri-müəyyənlik var, xarici mühit haqqında məlumatlar həmişə dəqiq və obyektiv olmaya bilər. Xarici bazarlara çıxan müəssisə xarici mühitdəki dəyişikliklərə aydın və operativ cavab verməlidir. Xarici mühit daxili mühitin amillərindəki dəyişikliklərdən asılı deyil, daxili mühit isə xarici mühit dəyişikliklərinin təsiri altında fəal şəkildə formalaşır.

Xarici amillərə aşağıdakılar aid edilir:

1. Dövlət səviyyəsində mövcud olan amillər - iqtisadi (vergi, maliyyə, kredit, investisiya siyasəti) və inzibati (qanunvericilik aktlarının, inkişaf strategiyaları və konsepsiyalarının, dövlət standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma sisteminin, istehsalçıların maraqlarının müdafiəsinin formalaşdırılması, inkişafı və təkmilləşdirilməsi).

2. Beynəlxalq səviyyəli amillər – kənd təsərrüfatı məhsulları bazarının vəziyyəti və tutumu; rəqiblərin mövcudluğu və rəqabət gücü; ölkələrin rəqabət qabiliyyəti və məhsullara olan ehtiyacı.

3. Regional amillər – aqrar istehsalla məşğul olan regionların infrastrukturunun inkişaf səviyyəsi (regional əmək bazarının və xammal bazasının vəziyyəti), yüksək texnoloji sahələrin inkişafı üçün regional proqramların mövcudluğu.

4. Yerli amillər - istehsal müəssisələrinin ortaq icraçı və təchizatçıdan asılılığı, zəruri vəsait və komponentlərin tədarükünün vaxtında və tam olması, iqtisadi və əməkdaşlıq əlaqələrinin mövcudluğu.

Araşdırmalara əsaslanaraq qeyd etmək olar ki, ixrac potensialına təsir edən müxtəlif amillər fərqli şəkildə təsnifləşdirilə bilər. Bu baxımdan ixrac potensialına birbaşa və dolaylı təsir edən amilləri də fərqləndirmək olar. Müəssisələrin fəaliyyətinə dərhal təsir göstərən amillər birbaşa təsir mühiti ilə

əlaqədardır. Dolayı amillər müəssisələrin fəaliyyətə birbaşa təsir göstərmir, lakin idarəetmə qərarlarında nəzərə alınır. Dolayı təsir amilləri xarakterinə görə birbaşa təsir amillərindən daha mürəkkəbdir.

Birbaşa təsir amillərinə daxildir: rəqiblərin və istehlakçıların təsiri, hüquqi dəstək, inflyasiya, informasiya dəstəyi və s. Dolayı təsir amilləri kimi aşağıdakıları qeyd etmək olar: siyasi sabitlik, iqtisadi vəziyyət, elmi və texniki tərəqqi, dünya bazarının vəziyyəti, sosial-mədəni amillər və s.

Təsiretmə müddətinə görə amilləri şərti olaraq daimi (inflyasiya, rəqabət və s.) və müvəqqəti (maliyyə və iqtisadi böhranlar) amillərə bölmək olar.

Aqrar sahədə ixrac potensialının inkişaf etdirilməsinə təsir edən əsas amillərdən biri də global iqtisadi tarazlığın təmin olunmasıdır. Bu baxımdan müəssisələrin ixrac potensialının formalaşmasına təsir göstərən bəzi xarici amilləri daha ətraflı nəzərdən keçirmək tələb olunur. İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, ixrac potensialı həm texnoloji, həm də institusional və hüquqi amillərin təsirinə məruz qalır. Xüsusi avadanlıq, texnologiya və işçi qüvvəsinə əhəmiyyətli vəsait qoyulması bazara çıxmaq imkanlarını gücləndirir. Təşkilati və hüquqi amillər məhsulların istehsalı üçün lazımi lisenziyaların alınması, dövlət satınalma strukturlarının etimadının qazanılması ilə əlaqələndirilir.

Aqrar ixrac potensialının formalaşmasında mühüm amillərdən biri də beynəlxalq əmək bölgüsünün xüsusiyyətləri, eləcə də iqtisadiyyatın bu mühüm sferasının istehsal və texniki xüsusiyyətləri, makroiqtisadi əlaqələrin səviyyəsidir. Həmçinin aqrar sahə yalnız milli, xarici müəssisə və təşkilatlarla deyil, həm də onunla əlaqəli fəaliyyət göstərən bir çox digər sahələrlə inkişaf etmiş əməkdaşlığa ehtiyac ilə xarakterizə olunur.

Nəticə

Göstərilənlər, iqtisadi inkişafda aqrar ixrac potensialının rolunu və yerini metodoloji olaraq kompleks şəkildə nəzərdən keçirmək ehtiyacının aktual olduğu qənaətinə gəlməyə əsas verir. Ona görə də, ixrac potensialının inkişaf etdirilməsində keyfiyyət dəyişikliklərinin əsaslandırılmasına və strateji cəhətdən təsdiqlənmiş bir yanaşmanın təmin edilməsinə ehtiyac var. Bu baxımdan ixrac potensialına təsir edən amillər nəzərə alınmaqla aşağıdakı məsələlərin həllinə xüsusi diqqət yetirilməsi vacibdir:

- kənd təsərrüfatı məhsullarının daxili və xarici bazar segmentləri üzrə tələb və təklif tarazlığının təmin edilməsi;
- kənd təsərrüfatı müəssisələrinin rəqabətə davamlılığının artırılması;
- innovativ texnologiyalardan istifadənin genişləndirilməsi hesabına məhsulların keyfiyyətinin yüksəlməsi;
- kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının dünya bazarına çıxışının genişləndirilməsi;
- daxili və xarici kapitalın kənd təsərrüfatına axınının mümkün səviyyədə artırılması;
- istehsalın, ixracın səmərəliliyinin və rəqabət qabiliyyətliliyinin artması və s.

İşin elmi yeniliyi - ixrac potensialına təsir edən amillər nəzərə alınmaqla ixrac potensialının inkişaf etdirilməsində keyfiyyət dəyişikliklərinin əsaslandırılması, kənd təsərrüfatı müəssisələrinin rəqabətə davamlılığının artırılması, ixracın səmərəliliyinin və rəqabət qabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi perspektivlərinin müəyyən edilməsi tədqiqatın elmi yeniliyini təşkil edir.

Tətbiqi əhəmiyyəti – ixracın genişləndirilməsi və şaxələndirilməsi üzrə prioritetlərin müəyyən edilməsi praktiki cəhətdən mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Tədqiqatın iqtisadi səmərəsini kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının dünya bazarına çıxışının genişləndirilməsi hesabına ixrac yönümlü istehsalın iqtisadi səmərəliliyinin yüksəldilməsi tədbirləri təşkil edir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. “Qeyri-neft məhsullarının ixracının stimullaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı. 18 yanvar 2016-cı il.
2. Ataşov B.X. Aqrar sahədə struktur və səmərəlilik problemləri (nəzəriyyə və praktika). Monoqrafiya. Bakı-2017. 536 s.
3. İbrahimov İ.H. Aqrar sahənin iqtisadiyyatı. Monoqrafiya. Bakı 2016. 655 s.
4. Карпова О.И. Продвижение сельскохозяйственной продукции на внутреннем и внешних рынках // Образование, наука и производство. 2016. № 4 (17). С. 28-30.
5. Холодов П.П. Теоретические аспекты оценки ресурсоемкости и ресурсного потенциала в сельском хозяйстве. - Кемерово: Кузбассвузиздат, 2010. 61 с.

Чинара Низами гызы НАСИБОВА, диссертант
Азербайджанский Государственный Аграрный Университет
МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА В
АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ, ФАКТОРЫ, ЕГО ОПРЕДЕЛЯЮЩИЕ

Резюме

Современные тенденции в укреплении продовольственной безопасности страны требуют особого подхода к определению экспортного потенциала аграрного сектора в условиях глобализации мировой экономики. В настоящее время аграрный сектор может не только производить сельскохозяйственную продукцию в количествах, которые будут соответствовать уровню потребления в стране, но и экспортировать ее на внешние рынки. С этой точки зрения экспортный потенциал аграрного сектора представляет собой многофакторную модель, охватывающую специфические факторы сельского хозяйства, факторы организации внешнеэкономической деятельности, организующие экспортный механизм и средства его реализации.

Цель исследования - целью исследования является исследование механизма формирования экспортного потенциала в агропромышленном комплексе и подготовка предложений о перспективах увеличения экспортного потенциала путем определения факторов, влияющих на него.

Метод исследования – в процессе исследования использовались методы группировки и анализа.

Результаты исследования – полученные результаты позволяют определить перспективы увеличения экспортного потенциала.

Ключевые слова: экспортный потенциал, ресурс, фактор, качество, эффективность.

Chinara Nizami NASIBOVA, dissertation
Azerbaijan State Agrarian University

THE MECHANISM OF FORMATION OF EXPORT POTENTIAL IN THE
AGRICULTURAL SECTOR, THE FACTORS DETERMINING IT

Summary

Modern trends in strengthening the country's food security require a special approach to determining the export potential of the agricultural sector in the context of the globalization of the world economy. Currently, the agricultural sector can not only produce agricultural products in quantities that will correspond to the level of consumption in the country, but also export them to foreign markets. From this point of view, the export potential of the agricultural sector is a multifactor model that covers specific factors of agriculture, factors of organizing foreign economic activity, organizing the export mechanism and means of its implementation.

The purpose of the research - the purpose of the research is to investigate the mechanism of the formation of export potential in the agricultural sector and to prepare proposals on the prospects of increasing the export potential by determining the factors affecting it.

Research method - grouping and analysis methods were used in the research process.

Results of the research - the obtained results allow to determine the prospects for increasing the export potential.

Key words: export potential, resource, factor, quality, efficiency.